

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8\(3\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8(3).07)
CZU 391:687.1.016(498+478)

POPULAR WEAR A SOURCE OF CREATION IN THE DEVELOPMENT OF MODERN CLOTHING FORMS

Svetlana Cangas*, ORCID: 0000-0001-8495-583X,
Elena Florea-Burduba, ORCID: 0000-0001-8318-1756,
Aliona Raru, ORCID: 0000-0002-7488-3083

Technical University of Moldova, 168 Stefan cel Mare Blvd, Chisinau, 2004, Republic of Moldova

* Corresponding author: Svetlana Cangas, svetlana.cangas@dtm.utm.md

Received: 07. 11. 2025

Accepted: 08. 27. 2025

Abstract. The creative process or product design is impulsive, unpredictable and influenced by a series of factors. Factors that due to the influence of society are shaped by: the action of the characters who constituted the artistic message for generations formed by the folk costume; the capacity for acceptance by social strata of novelties in design, politics, technology, etc.; the capacity for coagulation of an artistic character guided and promoted by society with the imposition of product design demand at the current time. The popular shirt with rolled sleeves as a source is analyzed by: shape with original characteristics, embroidery, cutting method, assembly, outline of the details. The popular product remains that link that contributes to the formation of new ideas in industrial design, textile design, typographic design, etc. For the study or used three basic types of rolled sleeve shirt and ten modeled shirts which were simulated using CLO 3D software. The article will present the constructive parameters of the rolled sleeve shape, a model of a shirt, blouse with a rolled sleeve adapted to the requirements of contemporary clothing, as well as possibility of assembling the rolled sleeve with pave.

Keywords: *popular shirt, detail, source, creation, design, embroidery, sleeve.*

Rezumat. Procesul creativ sau designul de produs este impulsiv, imprevizibil și influențat de o serie de factori. Datorită influenței societății, acești factori, sunt modelați de: acțiunea personajelor estetice care au constituit mesajul artistic de generații, format prin costumul popular și costumul boieresc; capacitatea straturilor sociale de a accepta noutăți în design, în politică, în tehnologie, etc.; capacitatea de coagulare a unui caracter artistic ghidată și promovată de societate, concomitent cu impunerea cererii designului de produs în momentul actual. Produsul popular, rămâne să fie acea verigă ce contribuie la formarea ideilor noi în designul industrial, designul textil, designul tipografic, etc. Cămașa populară cu mâneca răsucită în calitate de sursă este analizată prin: formă, broderie, mod de croi, asamblare, contur al detaliilor. Pentru studiu sau utilizat trei tipuri de bază a cămășii autentice cu mâneca răsucită și zece cămăși modelate, care au fost simulate utilizând software-ul CLO 3D. În articol se vor prezenta parametrii constructivi ai formei mânecilor răsucite, un model de bluză

cu mânecă răsucită adaptate cerințelor îmbrăcămintei contemporane, cât și metode de asamblare a mânecii răsucite cu pava.

Cuvinte cheie: *cămașă populară, reper, sursă, creație, design, broderie, mânecă.*

1. Introducere

Creatorii de îmbrăcăminte în calitate de surse de inspirație utilizează diverse subiecte, deseori încadrate în problemele de Upcycling, Zero Waste Design care sporesc reciclarea, reducerea de deșeuri, etc. Croiala, forma produselor de port popular românesc sunt surse, dar și exemple, care respectă fidel prioritățile de durabilitate și deșeuri minime printr-un aspect estetic de învidiat. În același tip planșele de croire, asamblare a produselor de port popular la prima vedere simple, deseori sunt greu de descurcat, cât și un model se poate broda, coase 4-9 luni [1-3]. Simularea digitală a îmbrăcămintei utilizând softurile 3D a lărgit posibilitățile de analiza a metodelor de croire, poziționare pe corp a produsului, organizarea proporțiilor și decorului prin diverse texturi respectând cerințele de reducere a deșeurilor și timp de realizare. Un produs cu caracteristici estetice pronunțate este cămașa cu mâneca răsucită, deseori supradimensionată, drapată în spirală pe mână, numită ie [3,4]. Prin "ie" se înțelege o piesă tradițională de îmbrăcăminte purtată de femei, caracterizată prin croială din repere dreptunghiulare, din pânză albă (bumbac, in, cânepă) și împodobită cu broderii realizate manual [5,6]. Supradimensionarea mânecii în produsul de îmbrăcăminte este conservată în portul popular mai multor etnii, întâlnite în portul boieresc din perioada medievală, când caftanul se purta îmbrăcat pe mânecă sau în calitate de pelerină cu mânecile destul de lungi legate la spate, dar răsucirea spiralată a mânecii dintr-o bucată de formă triunghiulară, caracteristică ieii luate în studiu nu mai întâlnim [1,7,8]. Impresionante prin caracteristici deosebite de model, formă, structură și contrast al proporțiilor sunt: ia cu mâneca răsfrântă din regiunea folclorică Rupea, Transilvania, ia cu mâneca extra-lungă, ia cu mâneca extra-largă, ia cu mâneca răsucită. Considerată endemică, pierdută în timp ia cu mâneca răsucită prin forma și draparea mânecii se racordează reușit formei și drapării orizontale a pantalonilor pentru bărbați, numiți ȋțari întâlniți în portul popular al Republicii Moldova [9,10]. Model de pantaloni dezvoltat pe baza formelor arhaice, remarcate în portul de pe metopele monumentului de la Adamclisi, monument care după una din afirmații avea prea multe ornamente de origine tracă [11]. Pantalonii înfășoară foarte strâmt piciorul realizându-se din pânză de cânepă, bumbac, lână și cu ajutorul mulțimii creților se permite îndoirea ușoară a acestuia în special pentru zona genunchilor. Acest tip de pantalon se mai numește ȋțar cu 100 de crețuri și este de bază în portul zonelor moldovenești. Lungimea cracului de pantalon depășea de 1,5 ori lungimea piciorului [5]. Deși cămașa cu mâneca răsucită datează începând cu sec. al XV-lea [5], pantalonii datează din perioada metopelor monumentului antic de la Adamclisi ridicat între anii 106-109 pentru a celebra victoria armatei conduse de împăratul Traian [11], aceste două piese vestimentare destinate diferitor sexe, decalate în timp se remarcă prin caracter estetic, proporții și metode de obținere a formei comune, ceea ce ne face să credem că ar putea avea aceleași rădăcini și forma compleului vestimentar popular pentru bărbați -femei din perioada tracică caracterizate prin dimensiuni ale mânecii și cracului de pantalon extra-lungi [12,13].

S-a observat că modul de asamblare prin răsucire al reperului îl întâlnim la pantalonii pentru bărbați numiți cioareci din zona Bran, prezentați într-un studiu recent al formei produsului popular [14]. Cartografierea zonală în care se prezintă răspândirea pieselor costumului popular depistează că cămașa cu mâneca răsucită s-a purtat în zonele de curbură

a munților Carpați [5]. Originala croială a mânicii o întâlnim în Țara Bârsei, Făgărașul, Covasna, Bran, Muscel, Vrancea [6]. Este un model de cămașă din sec. al XV-lea, XVI-lea, care s-a menținut până în sec. al XIX-lea în teritoriul zonei etnice Vrancea, întâlnindu-se și cusută de femei, în familiile bogate, de oieri, negustori, și nu în ultimul rând influențată de moda Curților Regale din sec. al XVI-XVII-lea din vestul Europei, dar și a celei de la Curțile Domnitorilor Moldovei și Țării Românești [5,15]. Cămașă se cosea din pânză țesută în casă cu urzeala din bumbac și beteala din in. Componenta pânzei deseori varia și putea fi din cânepă și bumbac, dar și numai bumbac [15,16]. Se broda cu fir metalic intercalat în firul de culoare negru și roșu. Dar găsim descrieri în care se menționează că gama cromatică este de roșu predominant, galben subordonat, accente argintiu, aurii, albastru sau alt model cu cromatica de brun verzui predominant, galben bordo subordonat, dar și brun închis, accent de mov un al patrulea model. Motivele broderiei în cazul ieii cu mâneca răsucită sunt geometrice și florale stilizate [16]. Firul auriu/metalic, un accent obligatoriu cu care se broda o ie, se aducea din Viena din magazinele dedicate uniformelor militare [15]. La începutul celui de al doilea război mondial sa întrerupt exportul firului metalic și acesta a fost înlocuit cu mătase, cămășile pierzând din aspectul „stilului bătrânesc” regăsit în costumele în teritoriul României de până în 1925 sau perioada interbelică din sec. al XX-lea [17].

Ia cu mâneca răsucită a contribuit la dezvoltarea râurilor diagonale cusute pe mâneca cămășii populare pentru femei, purtată în zonele etnice ale Republicii Moldova. În aceste cămăși frecvent întâlnite sunt râurile diagonale brodate cu răsucirea spre stânga analogic asamblării mânecii răsucite, cât și spre dreapta spre pieptul cămășii [7,8]. Mâneca răsucită este adesea un element distinctiv al anumitor regiuni și comunități, oferind indicii despre originea geografică și tradițiile specifice. Modul de răsucire, ornamentația și tehnica folosită pot varia în funcție de zonă, iar aceste detalii contribuie la identitatea culturală a purtătorului [18]. De asemenea în multe culturi, detaliile vestimentare precum mânecile răsucite puteau indica statutul social al purtătorului sau ocazia pentru care era purtat costumul (de sărbătoare, de muncă, pentru ceremonii) [5,7,19].

În moda internațională cămașa populară este frecvent reinterpretată în haute couture ca simbol al rafinamentului artizanal, în moda sustenabilă ca model de valoare culturală și tradiție. Yves Saint Laurent, Jean Paul Gaultier, Dior, Carolina Herrera, etc. au folosit reinterpretarea cămășii de tip ie prin broderii bogate, croiuri fluide, materiale moderne, stiluri avangarde și simbolismul ancestral. Scopul studiului este valorificarea caracteristicilor cămășii cu mâneca răsucită în forme vestimentare actuale. Obiectivele lucrării au vizat analiza cămășii cu mâneca răsucită și elaborarea modelelor noi.

2. Materiale utilizate și metode aplicate

Lungimea reperului mânicii răsucite nu identifică lungimea corpului de produs, aceasta se drapează pe mână aleatoriu, oferind un anumit număr de spirale în dependență de lungimea tubulară a mânecii deja asamblate. Numărul cel mai frecvent întâlnit este de 4-7, maxim 8 răsuciri [4]. Cămășile populare oferă o gamă largă de mărimi pentru purtător. Cu aceeași cămașă se mergea la hora, se măritau, era îmbrăcată de femei însărcinate până în luna a noua [20]. Corpul de produs se confecționa tradițional din 3 fâșii, lățimea cărora era impusă de lățimea țesăturii de casă și varia în dependență de războiul de țesut, zonă etnografică, tipul de produs cum ar fi: pantaloni, fustă, cămașă. Analiza planșelor de croire a produselor de port popular a permis să identificăm lățimi ale pânzei: 36 cm, 40 cm, 42 cm, 44 cm, 45 cm, 46 cm, 48 cm, 50 cm, 52 cm, 59 cm, 80 cm, 85 cm. Cea mai frecvent utilizată

lățime a pânzei țesute în casă pentru confecționarea cămășilor și pantalonilor este de 40 cm [9,16,21].

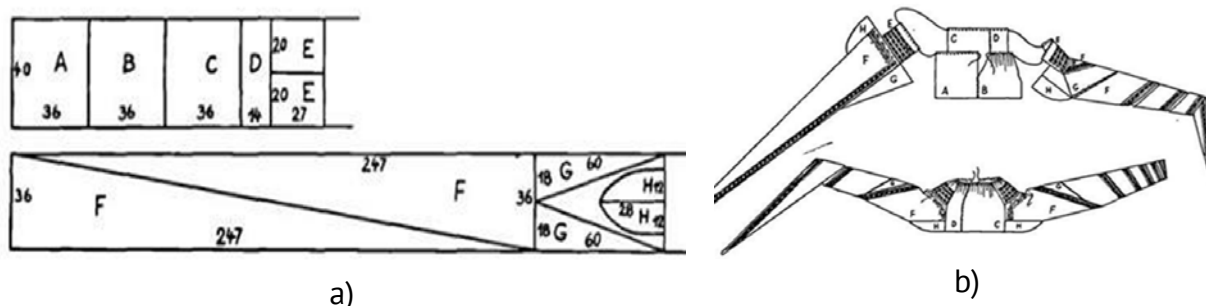

Figura 1. Ie cu mâneca răsucită -Muzeul Bruthenkal Sibiu (Modelul A), **A** și **B** „ciupagele” din față, **C**-spatele foia întreagă, **D**-spatele jumătate foaie, **E**-altiță, **F**-mâncă, **G**-clinul mânecii, **H**-„năditura” la spate, mânecă, piesă foarte veche; a) Repere ale cămășii; b) Schema de asamblare a ieii cu mâneca răsucită.

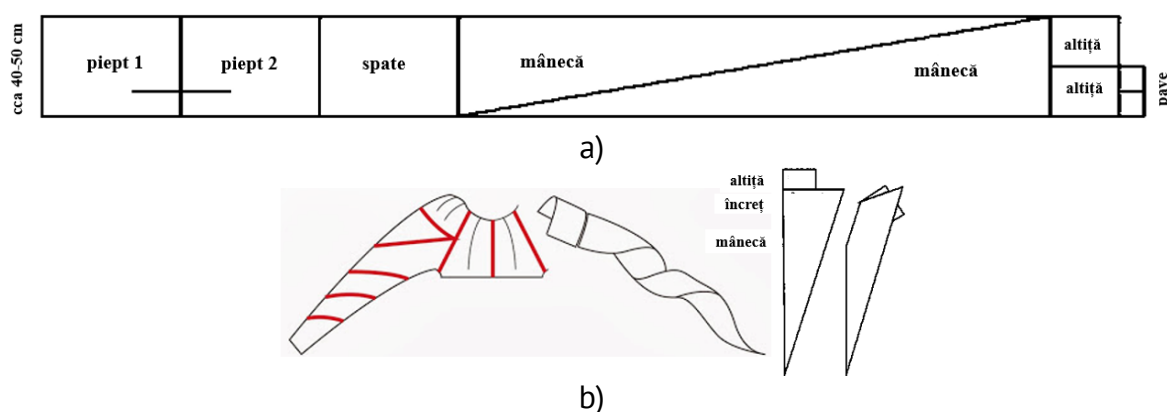

Figura 2. Ie de Vrancea cu mâneca răsucită și pava pătrată, ie din fondul Muzeului Țăranului Român (Modelul B); a) Repere ale cămășii; b) Schema de asamblare a cămășii

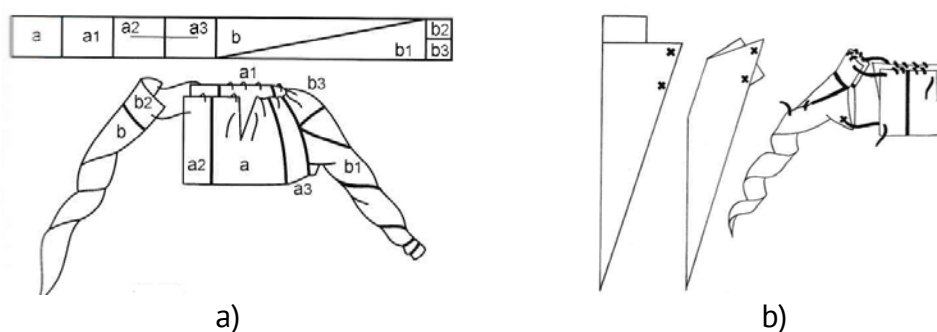

Figura 3. Ie cu mâneca răsucită (Modelul C), **a** și **a1** pieptul și spatele stanului, **a2,a3**-clinii laterali ai stanului **b2, b3**-altiță, **b, b1**-mâncă; a) Schema de croire și asamblare a ieii; b) Formarea reperului pavă din unghiul liber al triunghiului mânecii [5].

Pentru analiza formei și modului de asamblare al reperelor sau utilizat trei modele de cămașă cu mâneca răsucită (Figurile 1-3). Acestea se deosebesc prin croială, asamblare, dimensiuni și raporturi proporționale ale reperelor cămășii. În Figura 1 se propune o cămașă croită din pânza de lățimea 36 cm, cu lungimea triunghiului mânecii de 247 cm. În Figura 2 se propune o cămașă croită din lățimea pânzei de 40-50 cm. În Figura 3 cămașă se croiește din lățimea de 40 cm.

3. Rezultate

Planșele de croire și asamblare a portului popular oferite de sursele bibliografice cât și meșterii populari foarte frecvent sunt puțin informative, dar și destul de diverse, deseori contradictorii. Principiul modular de croire ale detaliilor, dependent de lățimea pânzei țesute în casă, utilizat în croirea produselor costumului popular ne-a condus către identificarea coeficienților de proporționalitate care ne vor permite să stabilim dimensiunile detaliilor cămășii. Utilizarea softului 3D ne va permite identificarea mărimii produsului. Modelele din Figurile 1-3 convențional se vor numi A, B, C. Coeficientul de proporționalitate (CP) se propune să se determine prin raportul dintre lungimea reperelor către lățimea pânzei țesute în casă pentru modelul A unde sunt indicate dimensiunile reperelor și același raport al reperelor măsurate în cm din schemele modelelor B și C, considerate a fi la scară. Dimensiunile obținute ale reperelor cămășilor din Figurile 1-3, cât și coeficienții utilizați sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1

Dimensiuni ale reperelor cămășii de tip ie cu mâneca răsucită

Lățimea pânzei, cm	Lungimea reperului, cm								Lățimea clinului mânecii	Tăietura pavă	Lățimea altței
	Față	Spate	Clinul lateral	Mâncă	Pava clin mâncă	Pava	Altța				
Modelul A (Figura 1)											
CP	1,11	1,11	-	6,86	1,66	0,77	0,75	0,50	-	L. stan/2	
36*	40	40	-	247	60	28	27	18	-	40/2=20	
Modelul B (Figura 2)											
CP	1,35	1,35	-	5,70	-	0,25	0,50	-	0,25	0,65	
46*	62,10	62,10	-	262,2	-	11,5	23	-	11,5	29,9	
Modelul C (Figura 3)											
CP	1,25	1,25	1,25	5,25	-	-	0,50	-	-	0,625	
40*	50	50	50	210	-	-	20	-	-	25	
45	56,25	56,25	56,25	236,25	-	-	22,50	-	-	28,125	
50	62,50	62,50	62,50	262,50	-	-	25	-	-	31,25	
55	68,75	68,75	68,75	288,75	-	-	27,50	-	-	34,375	
60	75	75	75	315	-	-	30	-	-	37,50	

Pentru Modelul C, Figura 3 se prezintă dimensiunile reperelor pentru materialele de lățimea 45 cm, 50 cm, 55 cm, 60 cm, calcul realizat pentru a păstra proporțiile formei, precum și utiliza materiale de diverse lățimi. Dar analiza rezultatelor sugerează că lățimea pânzei de 55-60 cm nu este relevantă pentru coeficienții calculați și lungimea reperelor este necesar de adaptat către dimensiunile antropometrice ale corpului sau a mari gama de mărimi a produselor. Analiza dimensiunilor reperelor evocă că pentru lățimea pânzei de 55 cm va fi necesar de ales un manechin de înălțimea mult mai mare, mai rar întâlnit în rândul populației.

3.1. Analiza formei și metodelor de asamblare a modelelor de ie cu mâneca răsucită

Analiza mai multor surse cât și modele de cămăși populare a identificat diverse metode de asamblare a reperului pavă. În cămașa cu mâneca răsucită tradițional linia de broderie se

amplasează pe cateta mare a triunghiului detaliului mânecii cămășii sau pe firul de urzeală care la rândul său impune rotirea mânecii și amplasarea altiței (Figurile 1-3). În acest studiu

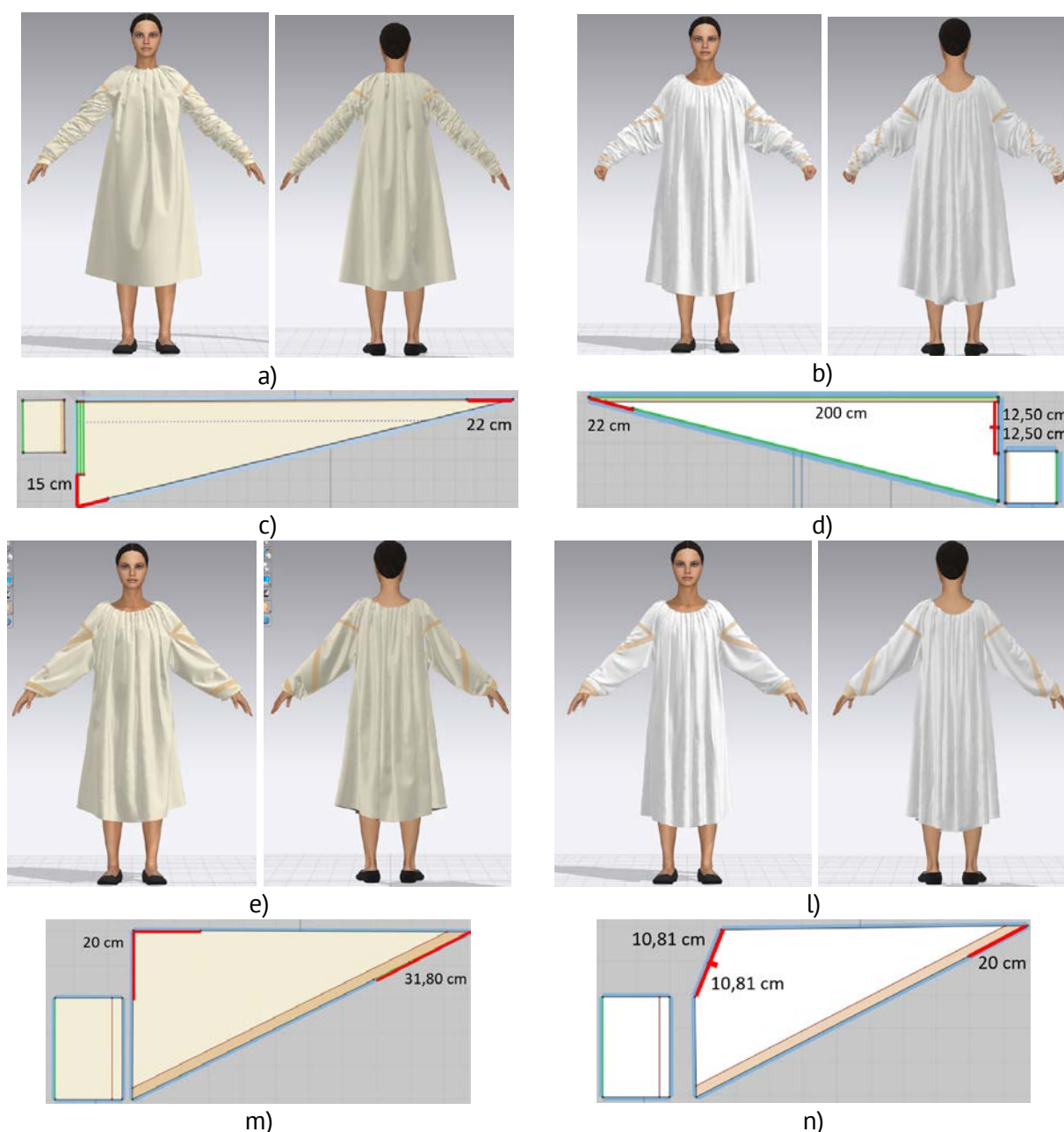

Figura 4. Simularea digitală a cămășii cu mâneca răsucită vedere față, spate: a) modelul C-M1, mărimea 170-88-96; b) modelul C-M2, mărimea 164-80-92; e) modelul stilizat M3a, mărimea 164-80-92; l) modelul stilizat M3b, mărimea 164-80-92. Dimensiuni și asamblare ale reperelor: mânecă, pavă și altiță -c), d), m), n). (Elaborat de autori)

sunt prezentate modele de ie unde altița este poziționată către linia catetei mânecii (Figurile 4j, 5c, 5j). Brățara mânecii variază ca poziție fiind pe linia catetei triunghiului mânecii și ipotenuza. În final au fost analizate opt modele de ie utilizând softul CLO 3d [22]. În Figura 4a se prezintă cămașa cusută din pânza de lățimea 40 cm, Figura 4b cămașa cusută din pânza de lățimea 50 cm, în Figura 4e, 4l se prezintă aceeași cămașă din pânza de lățimea 50 cm, dar cu altița și brățara pe linia ipotenuzei și pava proiectată diferit caz în care pentru modelul M3b mâneca este mai puțin largă, dar mai lungă și se răsucește în trei spine.

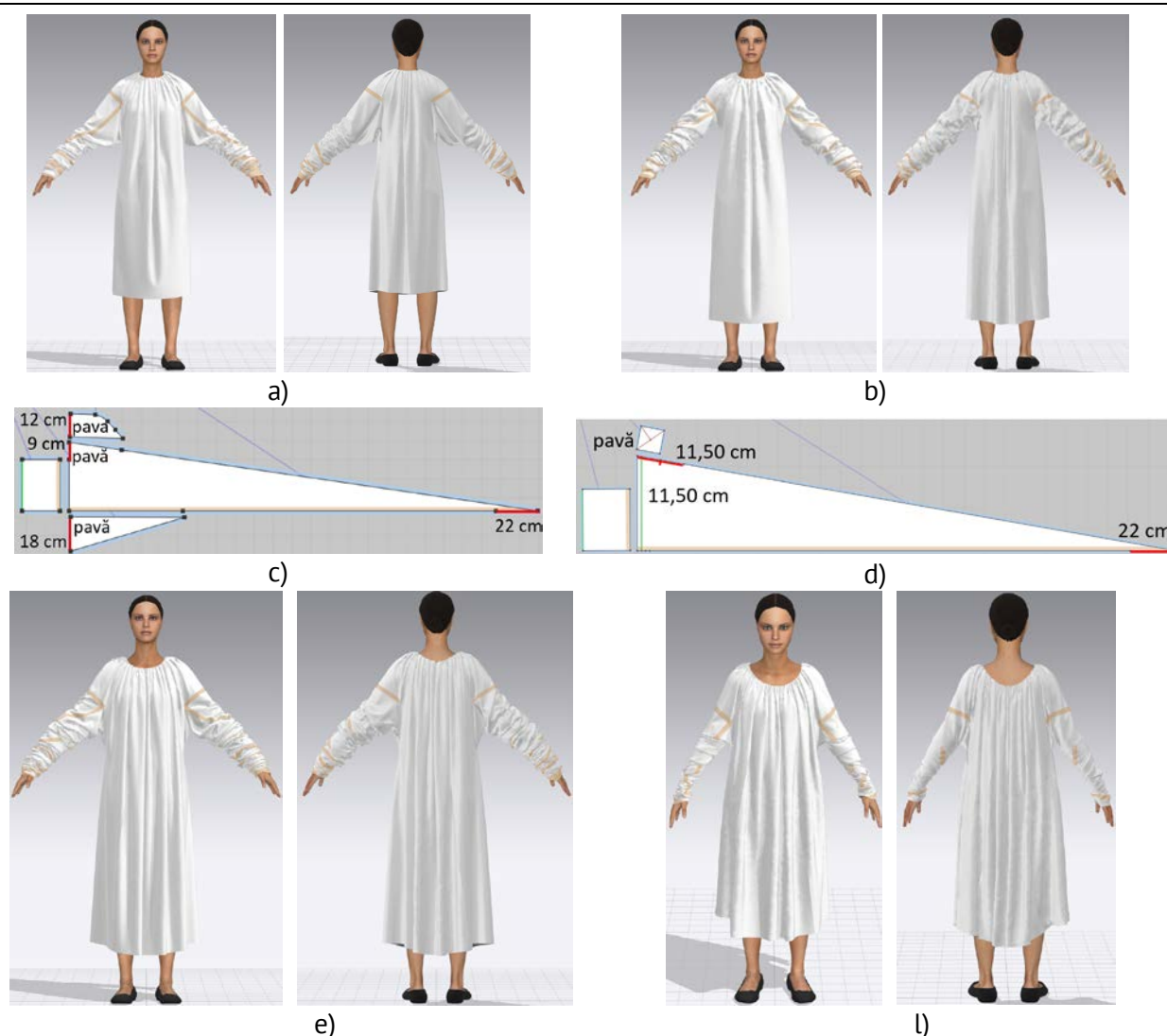

Figura 5. Simularea digitală a cămășii cu mâneca răsucită vedere față, spate: a) modelul A-M4, mărimea 176-80-96; b) modelul B-M5, mărimea 176-80-96; e) modelul C-M6, mărimea 194-88-104; l) modelul M7, mâneca răsucită spre dreapta, mărimea 164-80-92. Dimensiuni și asamblare ale reperelor: mânecă, pavă și altită – c), d). (Elaborat de autori)

În Figura 5a se prezintă cămașa cusută din pânza de lățimea 36 cm, modelul A-M4 (croit după modelul A din Figura 1) cu lungimea catetei reperului de mâneca de 247 cm. Brățara mânecii se formează pe cateta mare, perimetrul brățării este de 22 cm. Mâneca cămășii se completează cu două repere de pavă croite separat. Colțul reperului mânecii completează pava spatelui. În Figura 5b se prezintă modelul de cămașa B-M5 (croit după modelul B, Figura 2) cusut din pânza de lățimea 46 cm, cu lungimea catetei reperului de mâneca de 262,20 cm. Mâneca este cu pavă pătrată croită separat. În Figura 5e se prezintă cămașa C-M6 (croită după modelul C, Figura 3) cusută din pânza de lățimea 55 cm cu lungimea catetei reperului de mâneca de 288,75 cm. Dimensiunile reperelor sunt preluate din Tabelul 1, pentru pânza de lățimea 55 cm. În Figura 5l se prezintă cămașa cusută din pânza de lățimea 55 cm, analogică modelului C-M2 (Figura 4b), dar cu mâneca răsucită în direcție inversă, spre dreapta. Pentru mâneca răsucită se prezintă cinci metode de amplasare a reperului pavă. Pava în cămașa cu mâneca răsucită se poate forma din corpul reperului de mânecă (Figura 4), poate fi croită separat (Figura 5 d) sau compune din mai multe repere, cum ar fi: două croite separat și al treilea croit integral cu corpul reperului de mânecă (Figura 5 c).

În Figurile 4, 5 sunt indicate valorile dimensionale ale laturilor pavei și marcate reperele sau zona pavei. Modul de amplasare, forma și numărul de repere pavă impune asamblarea și forma mânecii. În Figura 4m, 4n autorii prezintă un alt mod de amplasare a pavei care impune asamblarea altitei către colțul ascuțit al reperului triunghi al mânecii.

3.2. Analiza parametrilor constructivi ai cămășilor cu mâneca răsucită

În Tabelul 2 se prezintă parametrii constructivi, parametrii de formă produs și numărul de spire în jurul mâinii oferite de modelele de cămașă analizate în acest studiu.

Tabelul 2

Parametrii constructivi ai mânecii răsucite croite din materiale de diferite lățimi

Modelul de ie, mărimea, figura	Lățimea pânzei, cm	Înălțimea și lățimea altitei ($\hat{x} \times l$), cm	Dimensiunile reperului triunghi al mânecii, lungime/ lățime/ ipotenuză ($L \times l \times i$), cm	Parametrii forma-produs, Lungimea mânecii cusute, fără altită, cm	Caracteristică dimensională -lungimea mâinii (L_m), cm	Numărul de răsuciri/ spire în jurul mâinii
Modelul C - croit după cămașa din Figura 3						
le C-M1 de mărimea 170-88-96, Figura 4a	40	20×25	210×40×215,87	153,95	57,11	7
le C-M2 de mărimea 164-80-92, Figura 4b	50	25×25	200×50×206,16	140,20	54,94	7
le C-M6 de mărimea 194-88-104, Figura 5e	55	27,50×34,40	288×55×293,20	207,92	64,98	8
Modelul B - croit după cămașa din Figura 2						
le B-M5 de mărimea 176-80-96, Figura 5b	46	23×29,90	262,20×46×266,20	177,13	58,93	8
Modelul A - croit după cămașa din Figura 1						
le A-M4 de mărimea 176-80-96, Figura 5a	36	20×27	247×36×249,61	151,03	58,93	7
Cămașa stilizată-repere și asamblare adaptate						
le M3a de mărimea 164-80-92, Figura 4e	50	20×30	110×50×111,80	52,28	54,94	3
le M3b de mărimea 164-80-92, Figura 4l	50	20×30	110×50×111,80	70,16	54,94	4
le M7 de mărimea 164-80-92, Figura 5l	50	25×30	120×50×130	90,31	54,94	3

Reperul de forma triunghi al mânecii se poate numi atemporal și universal din punct de vedere al dimensiunii formeii. Dimensiunile reperului nu reflectă caracteristicile antropometrice ale mâinii. În tabelul 2 se prezintă lungimea mânecii de formă tubulară, asamblată din reperul triunghiular al mânecii de dimensiuni concrete care pentru mărimea produsului indicată formează un anumit număr de spire.

4. Discuții

În zilele noastre tendințele de economie verde, perfecționarea și dezvoltarea mecanismelor prin aplicarea sistemelor de funcționare a sistemelor vii în diverse domenii cum ar fi: arhitectură, cibernetică, automobile, vestimentație, etc. tot mai mult ne conduc

către analiza modului de utilizare a resurselor naturale de strămoșii noștri care întrebuițau tot ce se poate reproduce practic pe durata unei vieți umane. Cultura practicilor vestimentare, în special ale costumului popular, a provocat interesul mai multor cercetători, dat fiind faptul că acesta este componenta fundamentală a artei populare care ilustrează principiul unității în diversitate, păstrând particularitățile etnice și trăsăturile de cultură și civilizație [23]. Costumul popular este o sursă de ne etalat care astăzi sugerează idei prin modul de utilizare a coloranților naturali, modului de țesere a pânzei de casă și desigur formă, croială, decor care întrunesc cerințele designului durabil. Societatea Republicii Moldova a început să recunoască cămășile cusute manual prin participarea la șezători sau purtate la evenimente precum cununii, nunți, cumetrii, festivaluri, sărbători folclorice, etc. [24,25].

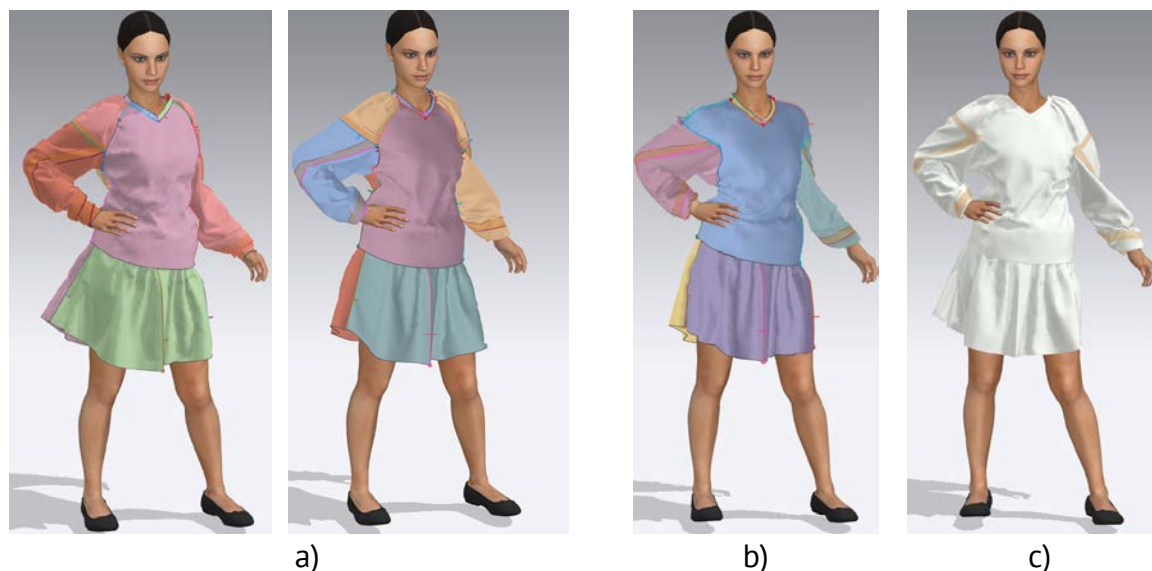

Figura 6. Produse de tip bluză cu mâneca răsucită; a) cu altiță- mâneca modelului M3b, M3a; b) fără altiță - mâneca modelului M3a adaptată la corpul de produs contemporan; c) vedere în ansamblu al bluzei cu mâneca cu altiță al modelului M3a.
(Elaborat de autori)

În costumul popular autentic mâneca este lungă și acoperă mâna în întregime pentru a proteja de cald, frig, etc. De aceea mâneca răsucită se potrivește cât pentru sezonul cald atât pentru sezonul rece la confecționarea produsului din materiale corespunzătoare. Pentru diversificarea aspectului estetic prin adaptarea caracteristicilor constructivi într-un produs de îmbrăcăminte de diferit tip cum ar fi bluză, jachetă, palton, rochie se propune utilizarea mânecii răsucite a costumului popular. În Figura 6 sunt prezentate produse de tip bluze realizate în baza tiparului oferit de softul CLO 3D adaptat către reperele mânecii răsucite a modelului ie stilizate M3a și M3b.

5. Concluzii

În acest articol s-au analizat: istoria și dezvoltarea, localizarea geografică, componența fibroasă a pânzei, diversitatea lățimii pânzei țesute în casă, forma și croiala a 11 modele cu mâneca răsucită simulate digital în CLO 3D, mărimi ale modelelor asamblate după planșele de croire oferite de sursele etnografice, coeficienți de proporționalitate obținuți pe bază planșelor de croire utilizați la confecționarea cămășilor de tip "ie" cu mâneca răsucită. În urma studiului se poate afirma:

- Cămașa cu mâneca răsucită are o istorie bogată, localizată într-un teritoriu destul de restrâns în zonele de curbură a muncilor Carpați. Este o cămașă considerată mai mult domnească datorită caracteristicilor estetice, cât și consumului de materiale la prima vedere. Dar aspectul estetic de răsucire în spirală a broderiei a demonstrat contrariul fiind preluat de meșterițe și anume în amplasarea râurilor diagonali foarte frecvent întâlnit în cămășile populare din Republica Moldova. Astăzi cămașa se regăsește în expozițiile muzeelor etnografice, în colecțiile individuale și în calitate de produs de port popular restabilit. Datorită aspectului estetic și caracterului de răspândire în glumă este numită cămașa „ambasadoarelor”. Deși de o răspândire destul de modestă, încă se mai regăsesc trei metode de croire a mânecii acestei cămăși care prin simulare digitală în CLO 3D dovedește calități estetice deosebite, eleganță și confort în purtare.
- Cămașa se confecționa din pânză țesută în casă cu compoziția în și bumbac, cânepă și bumbac sau numai bumbac, țesături destul de robuste. Lățimea textilelor țesute în casă putea fi foarte diferită. Lățimea optimă pentru confecționarea cămășii cu mâneca răsucită ar fi: 36 cm -50 cm. Reperul triunghi al mânicii cămășii cât și modul spiralat de asamblare nu denotă lungimea tubulară a mânicii gata, cât și numărul de spire posibil de format. Caracteristici de formă și dimensiuni obținute la croirea cămășii cu mâneca răsucită din materiale de diferite lățimi au fost prezentați în tabelul 2. Dimensiunile reperelor cămășilor cu mâneca răsucită pentru trei modele A, B, C sunt prezentate în Tabelul 1.
- Cămașa cu mâneca răsucită oferă o gamă destul de largă de mărimi și talii datorită mânecii extralungi răsucite, reperului pavă și piepților produsului cu volum generos care se putea purta de femei pe durata întregii vieți, în diferite stări pe care le putea avea. În Tabelul 2, dar și figurile de simulare digitală a cămășii se prezintă mărimile produsului prin trei caracteristici dimensionale: Înălțimea corpului- Îc, Perimetrul bustului III-Pb III, Perimetrul șoldurilor incluzând proeminența abdominală-Pș.
- Au fost prezentate mai multe posibilități de asamblare, croire a reperului pavă în zona sub axilară a brațului mâinii cât și două metode de asamblare a altiței-una tradițională cu amplasarea altiței în colțul cu unghiul drept al reperului mânicii, alta în colțul cu unghiul ascuțit al reperului mânicii, modelul M3b, M3a.
- Diversitatea sortimentală, complexitatea estetică, compozițională a produselor contemporane impune căutarea metodelor de dezvoltare a formei îmbrăcăminte. În Figura 6 se prezintă modelele stilizate M3a și M3b diversitatea cărora s-a atins prin valorificarea caracteristicilor cămășii cu mâneca răsucită în forme vestimentare actuale. Forma produsului bluză s-a obținut prin adaptarea răscoielii mânecii în construcția inițială de model.
- Analiza rezultatelor sugerează că lățimea pânzei de 55 cm-60 cm nu este relevantă pentru coeficienții calculați și lungimea reperelor este necesar de adaptat către dimensiunile antropometrice ale corpului cum ar fi lungimea piepților/corsajului. Pentru lățimea pânzei de 55 cm s-a ales manechinul de mărimea 194-88-104, mai rar întâlnit în rândul populației (Figura 5e, modelul C-M6). Mâneca se obține destul de largă și poate exagerat de lungă deși nu se exclude și un astfel de model.
- Brățara mânecii se recomandă să fie formată pe linia catetei mari al reperului triunghiului sau pe firul drept care va menține dimensiunea brățării mai stabilă, plus pe firul drept mai frecvent se amplasează broderia pe fire numărate cusută manual, deși nu se exclude

si o altă amplasare dacă se prelucrează cu bieul brodat, croit separat, care va avea același rol de protecție și decor, etc.

- Cămașa cu mâneca răsucită este un model destul de complex cât realizat fizic, dar și simulat digital. Simularea digitală a tipurilor de îmbrăcăminte contribuie la formarea bazelor de date sau formarea produselor baza în scop de utilizare ulterioară. Au fost modelate în format digital unsprezece cămăși cu mâneca răsucită (Figurile 4-6) și revitalizezate trei modele bază C-M1, B-M5, A-M4.

Acknowledgments: This analysis was carried out within the sub-program 020408, Research on Ensuring Sustainable Development and Increasing Competitiveness of the Republic of Moldova in a European Context.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Referințe

1. Vrancea Altfel. De ce era unică ia străveche de Vrancea. November 6, 2019. Available online: <https://vranceaaltfel.ro/2019/11/06/de-ce-era-unica-ia-straveche-de-vrancea/> (accessed on 07/07/2025).
2. Ia rădăcini spre infinit. Expoziție de cămăși tradiționale cusute ieri și azi. 21 iunie-20 iulie, 2024. Facultatea Urbanism și Arhitectură, UTM, Chizinau. Available online: https://maiestria.com/radacini_spre_infinit/ (accessed on 07/07/2025).
3. Corduneanu, I.; Badiu, A.M. A-14 mâneci răsucite. Content Course. Available online: <https://semnecusute.com/courses/courses/a14-camasi-cu-maneca-rasucita/> (accessed on 07/07/2025).
4. Corduneanu, I. Ioana și cămașa de Bran cu mâneca răsucită în Muzeul National al Țăranului Român. Available online: <https://www.youtube.com/watch?v=39zgsvGAolw> (accessed on 07/07/2025).
5. Buzilă, V. *Retorica vestimentară: cămașa cu altă: (valorificând colecțiile Muzeului National de Etnografie și istorie Naturală și contextul realităților culturale)*. Ministerul Culturii al Republicii Moldova, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, Chișinău, RM, 2022. 311 p.
6. Buzilă, V. *Creatori, purtători și admiratori ai costumului tradițional în secolul al XXI-lea*. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Epigraf, Chișinău, RM, 2022, 264p.
7. Formagiu, H-M. *Portul popular din România*. Alcor Edimpex, București, România, 2021, 253 p.
8. Negrilă, A. Etnotique. Portul popular din zona Muscel-cămașa cu mâneca răsucită. 2019. Available online: <https://etnotique.ro/portul-popular-din-zona-muscel-camasa-cu-maneca-rasucita/> (accessed on 08/07/2025).
9. Buzilă, V. *Costumul popular din Republica Moldova*. Ghid practic. Chișinău, RM, 2011, 170 p.
10. Cangaș, S. *Elemente de compunere estetică a îmbrăcăminteii cu diverse destinații*. Indicații metodice pentru lucrările de laborator nr.5-8/Universitatea Tehnică a Moldovei. Facultatea de Design. Tehnica-UTM, Chișinău, RM, 2024. 52p.
11. Popescu-Prelipceanu, A. E. *Misterul Monumentului Antic de la Adamclisi*. Brumărel, București, România, 2018. pp. 18-19. 105 p.
12. Șofranksy, Z. Frumosul în arta tradițională. *Revista de Etnologie și Culturologie* 2016, 20, pp. 8-17.
13. Șofranksy, Z. Privire generală asupra germenilor artei tradiționale românești în spațiul pruto-nistean (din cele mai vechi timpuri pana la finele evului mediu). *Revisita de etnologie* 1995, 1, pp. 21-30.
14. Cangaș, S.; Florea-Burduja, E. Analiza metodelor de croire a îmbrăcăminteii portului popular românesc. In: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale "Tradiții. Tehnologii. Simboluri"*, May 25-26, 2023, Chisinau, RM, 2023, pp. 116-124.
15. Ilea, S. Cămașa cu mâneca răsucită, ia de două sute de ani, Available online: <https://www.digi24.ro/magazin/timp-liber/cultura/camasa-cu-maneca-rasucita-ia-de-doua-sute-de-ani-484446> (accessed on 08/07/2025).
16. Muzeul etnografic al Transilvaniei - Cluj-Napoca. Bunuri culturale mobile clasate în Patrimoniul Cultural Național. Ie cu mâneca răsucită nr.de inventar 4591, 4559, 4534. Available online: <https://clasate.cimec.ro/Detaliu.asp?tit=camasa-femeiasca-fara-poale--le-camasa-cu-maneca-rasucita&k=5592A9079F0E472FAE813767CE4C29EB> (accessed on 08/05/2025).
17. Dumitrescu, N. Motive populare din România, Vrancea. Colectia lui Nelu Dumitrescu. Available online : <https://motivepopulare.cimec.ro/colectia-nelu-dumitrescu/> (accessed on 08/05/2025).

18. Kalashnikova, N. Vystavki narodnogo kostyuma v Rossiyskom etnograficheskom muzeye (Sankt-Peterburg). *Revista de Etnologie și Culturologie* 2024, 36, pp. 64-70.
19. Spânu, C. Arta decorativă din RSS Moldovenească: anii 1944-1991. Epigraf, Chișinău, RM, 2018. 560 p.
20. Atanasoaie, N. Cum se coase o ie. Care sunt etapele de cusut și cât durează. Mai 03, 2025. Available online : <https://ocaua.ro/blog/ie-nationala/cum-se-coase-ie-care-sunt-etapele-cusut-cat-dureaza> (accessed on 07/07/2025).
21. Petrescu, P. Costumul popular Românesc din Transilvania și Banat. Didactică și Pedagogică, București, România, 1959. 144 p.
22. CLO 3D Fashion Design Software. Available online: <https://www.clo3d.com/en/> (accessed on 09/04/2025).
23. Bujorean, T. Coordonatele dezvoltării costumului popular din Basarabia și RSS Moldovenească: repere istoriografice și surse de documentare. In: *Materialele conferinței științifice internaționale "Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății de mâine"*, Iași-Chișinău, 2024, 7, pp. 559-573.
24. Ețcu, E. Motive vegetale florale în costumul traditional românesc. In: *Materialele conferinței științifice internaționale „Tradiții. Tehnologii. Simboluri.”*, 25-26 mai 2023, pp. 149-153.
25. Enachi, O. Reactualizarea cămășii cu altiță de către membrii comunității „Șezătoarea Basarabia”. In: *Materialele conferinței științifice internaționale „Tradiții. Tehnologii. Simboluri.”*, 25-26 mai 2023, pp. 276-280.

Citation: Cangaș, S.; Florea-Burduja, E.; Raru A. Popular wear a source of creation in the development of modern clothing forms. *Journal of Social Sciences*, 8 (3), pp. 87-98. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8\(3\).07](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8(3).07).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright:© 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md